

## Fältdagbok Visingsborgs slottsruin 2001-10-15

### Närvarande:

Ulf Hofstedt, RAÄ

Robert Danielsson, RAÄ

John-Erik Gustavsson, Länsstyrelsen Jönköpings län

Tord Andersson, Restaurator



### Borgruinen

Utifrån sjön, den färdväg som samtliga besökare kommer, ger ruinen ett oformligt jämnrått förstaintryck. Det är svårt att se ruinen former från vattnet och man behöver komma relativt nära Visingsborg innan man ser att den grå massan är en borgruin. På plats får man ett romantiskt intryck av ruinen som befinner sig i ett stadium av kontrollerat förfall.

Tak, fönster och dörrar saknas. Ruinen lider av bristfälligt underhåll som har pågått under lång tid. Gavlarna lutar svagt utåt. Framför allt har ruinen ett dåligt väderskydd vilket medför läckor i takvalv med nedbrytning av stenen som följd.



Muren har flertalet skador som har lagats under årens lopp. Vittring är allmänt förekommande på stenar (sandsten har eldskador) mycket skiffersten vittrar. 1600-talsputsen har vittrat dock inte i några stora sjok. 1930-talets cementfogar och rekonstruktioner spjälkar sjokvis framför allt på västra gavelns övre insida. 1995 års lagningar har lossnat och det tegel som påförts i



fönsternischernas insida har börjat vittra.

### **Borgruinens insida**

På ruinens insida finns betongavtäckningar som löper utmed hela insidan. Det verkar fungera bra som avteckning såväl för förstärkning som avledning av regnvatten. På den östra insidan ligger grästäckta jordmassor upp till ca. 1.4 meter under högsta fönsterposten. Jordmassorna täcker genomgången och sluttar ned mot mitten. Eftersom ruinen inte är taktäckt rinner regnvattnet ned

i marken och utmed sluttningen. Dränering saknas i botten.

En valvformad tegelugn i "stora salen" har börjat vittra sönder. På ugnens ovansida finns ett hål ca 40x40 cm. där stenen har rasat in som ligger i ugnens innanmäte. Omedelbar rasrisk föreligger!



### **Genomgång**

Sämst är takvalvet i den genomgång som finns i den södra längan. Flera stenar i valvet har fallit ur valvkonstruktionen eller har vittrat sönder. Genom taket rinner vatten på enstaka ställen. Mest är dränaget mitt i genomgången. Cirka två meter in från den norra fasaden av södra längan finns två fönsternischer. Sprickor har uppstått genom dessa fönsternischer upp i takvalvet. Stenar och puts har spruckit eller fallit bort. Det är stor risk för mer omfattande ras eller till och med en kollaps av valvet om allt för många stenar saknas. Det är direkt farligt att utsätta allmänheten för denna stora rasrisk!

### **Källarutrymmena**

I källarutrymmena är det inflöde av vatten från taket. Detta gäller speciellt i västra källarutrymmet. Mellan källarutrymmena är det ett 50x50 cm stort hål där stenar har fallit bort. Vattenläckaget medför kraftig

kalkutfällning som bildar stalaktiter från källartaket. Fogarna är urlakade och porösa.



### **Kulturmiljön**

Förstaintrycket på plats är gott. Omgivande grönytor och kullar är mycket välklippta med gräsklippare av "Villa-typ". På ytterområdena används får för betning. Kanske är området för vårdat, då omgivningen snarare påminner om villaträdgård eller golfbana. Dock medför den noggranna klippningen att formerna på omgivande bastion framträder tydligt och främjar förståelse för anläggningens arkitektoniska form.

På området finns slitna skyltar som Lst avser att byta, då en mjölkig yta omöjliggör läsning.

### **Förslag till åtgärder för borgruinen**

Tord Anderssons förslag är att täcka vittrade delar med offerputs för att förhindra skaderisken för besökarna. En direkt inhägning av ruinen görs för att undvika

personskador. En senare partiell inhägnad diskuterades. Störst risk för personskador är i genomgången.



### **Minimering av skador p.g.a. vatten**

Det som direkt medför omedelbara problem i ruinen är det regnvatten som bryter ned och eroderar byggnadens konstruktion. En prioriterad åtgärd är att försöka minimera och fördröja denna nedbrytning så snart som möjligt. En bättre dränering behövs på murens insida, speciellt på östra sidan där vattnet bryter ned genomgången och källarutrymmena där rasrisken är så akut.

### **Förslag att minska vattengenomrinning**

**1a.** Bygga takkonstruktion över hela ruinen

**1b.** avlägsna grässvål och jord med minientreprenadmaskin, typ Bobcat. Lägg in asfaltmatta och ordna dränering av regnvatten i den nedre delen. Återlägg jord och återså gräsvegetation

**1c.** avlägsna grässvål och påför in ett 10 cm tjocklertäckning av bentonit. Över leran läggs ett 25 cm tjockt slitlager av lerhaltig jord som besås med gräsfrö. I botten konstrueras en dränering för borttransport av regnvatten.

Tord Andersson på Konsultföretaget Restaurator gör en synopsis för framtida åtgärder. Länsstyrelsen ombesörjer inhägning av hela anläggningen. Senare bör partiell inhägnad övervägas.



**Förslag till prioriteringsordning**

- 1. Hägna in ruinen för att undvika skador**
- 2. invänta synopsis från Restaurator**
- 3. överväg alternativ för att minimera skador på källarutrymmen och genomgång**
- 4. Säkra de ställen där det föreligger rasrisk.**
- 5. minimera nedfall genom offerputs**

**Källhänvisningar:**

Riksantikvarieämbetet, Vårdsektionen, *Visingsborgs slottsruin Historik, skadeinventering, åtgärdsplan*, 1985.